

ויקרא פרק א פסוק א

וַיִּקְרָא אֱלֹהִים מִשָּׁה וַיְדַבֵּר יְקִיָּוֶה אֱלֹהִים מֵאֵהָל מוֹעֵד לְאָמֵר :

רש"י

ויקרא אל משה - לכל דברות ולכל אמירות ולכל צוויים קדמה קריאה, לשון חבה, לשון שמלאכי השרת משתמשים בו, שנאמר (ישעיה ו ג) וקרא זה אל זה, אבל לנביאי אומות העולם נגלה עליהן בלשון עראי וטומאה, שנאמר (במדבר כג ד) ויקרא אלהים אל בלעם: **ויקרא אל משה** - הקול הולך ומגיע לאזניו, וכל ישראל לא שומעין. יכול אף להפסקות היתה קריאה, תלמוד לומר וידבר, לדבור היתה קריאה, ולא להפסקות. ומה היו הפסקות משמשות, ליתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין, קל וחומר להדיוט הלומד מן ההדיוט: **אליו** - למעט את אהרן. ר' יהודה בן בתירא אומר שלשה עשר דברות נאמרו בתורה למשה ולא אהרן, וכנגדן נאמרו שלשה עשר מיעוטיין, ללמדך שלא לאהרן נאמרו אלא למשה

רשב"ם

הלכות מרובות יש בו. והתבוננו החכמים בפרושי זקני, כי לא אאריך אלא במקומות שיש לפרש פשוטי מקראות. **ויקרא אל משה** - לפי שכת' למעלה בסוף הספר ולא יכול משה לבא אל אהל מועד וגו', לכך קראהו הקי' מתוך אהל מועד. וכן פרוש המקרא ויקרא אל משה מאהל מועד וידבר אליו לאמר. מאהל מוסב על ויקרא כמו ויקרא אליו י"י מן ההר לאמר, וישמע את הקול מדבר אליו מעל [הכפרת, מעל הכפרת שמע את הקול, אף כאן מן] האהל שמע את הקול, [וכן] ויקרא אליו [אלהים] מתוך הסנה: **לאמר** - כפל לשון של וידבר, כמו שפירשתי בפרשת נח. כאשר יאמר דבר אל בני אהרן ואמרת. כן יאמר וידבר למשה לאמר למשה:

שיאמר לאהרן. ואלו הן שלשה עשר מיעוטיין לדבר אתו, מדבר אליו, וידבר אליו, ונועדתי לך, כולן בתורת כהנים. יכול שמעו את קול הקריאה, תלמוד לומר קול לו, קול אליו (במדבר ז פט), משה שמע, וכל ישראל לא שמעו: **מאהל מועד** - מלמד שהיה הקול נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל. יכול מפני שהקול נמוך, תלמוד לומר את הקול (שם), מהו הקול, הוא הקול המפורש בתהלים (כט ד - ה) קול ה' בכח קול ה' בהדר, קול ה' שובר ארזים, אם כן למה נאמר מאהל מועד, מלמד שהיה הקול נפסק. כיוצא בו (יחזקאל י ה) וקול כנפי הכרובים נשמע עד החצר החיצונה, יכול (מפני) שהקול נמוך, תלמוד לומר (שם) כקול אל שדי בדברו, אם כן למה נאמר עד החצר החיצונה, שכיון שמגיע שם היה נפסק: **מאהל מועד לאמר** - יכול מכל הבית, תלמוד לומר מעל הכפורת. יכול מעל הכפורת כולה, תלמוד לומר מבין שני הכרובים: **לאמר** - צא ואמור להם דברי כבושים, בשבילכם הוא נדבר עמי, שכן מצינו שכל שלשים ושמונה שנה שהיו ישראל במדבר כמנודים, מן המרגלים ואילך, לא נתייחד הדבור עם משה, שנאמר (דברים ב טז) ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות וידבר ה' אלי לאמר, אלי היה הדיבור. דבר אחר צא ואמור להם דברי והשיבני אם יקבלום, כמו שנאמר (שמות יט ח) וישב משה את דברי העם וגו':

המב"ן

אמר הכתוב בכאן **ויקרא אל משה וידבר ה' אליו** - ולא כן בשאר המקומות, בעבור שלא היה משה יכול לבא אל אהל מועד, להיותו נגש אל המקום אשר שם האלהים רק בקריאה שיקרא אותו, שכבר נאמר למשה (שמות כה כב) [ונועדתי לך שם] ודברתי אתך מעל הכפורת (אשר אועד לך שמה), וכיון שידע שהשם יושב הכרובים שם נתירא לבא באהל כלל עד שיקרא אליו כאשר עשה בהר סיני שאמר (שם כד טז) ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן. או שלא היה משה יודע שהכבוד באהל ושיהיה לו הדבור משם, כי לא כסהו הענן עד יום השמיני כדעת רבותינו. ואחרי הקריאה בא משה באהל לפני ולפנים כמו שדרשו (תורת כהנים אחרי פרשה א ו) אהרן בבל יבא ואין משה בבל יבא. ואין זה דרך פשט בכתוב הזה, וכבר פירשתי למעלה (שמות מ לד): ורבותינו אמרו (תורת כהנים פרשה א ז) כי לכל הדברות ולכל האמירות ולכל הצוויים קדמה קריאה, כלומר שיאמר אליו משה משה ויאמר הנני, וזה דרך חבה וזרוז למשה. והנה על דעתם, הזכיר זה בכאן בעבור שהוא תחלת הדבור אשר היה אליו מאהל מועד ללמד על כלם, כי כן יהיה משפטו כל הימים בכל התורה. "ומאהל מועד", לדעתם הוא מוקדם, ויקרא אליו מאהל מועד וידבר ה' אליו באהל, כי משה שם היה. ושיעור הכתוב כפי פשוטו ומשמעו ויקרא ה' אל משה וידבר אליו מאהל מועד. ועל דרך האמת הוא כמו ואל משה אמר עלה אל ה' (שמות כד א), וסודו ידוע ממעמד הר סיני ובעשרת הדברות, וכבר רמזתי לו (שם):

שמות פרק מ

(לד) וַיִּכַּסּוּ הָעֵנָן אֶת אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּכְבְּדוּ יְקֹנֵק מְלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן : (לה) וְלֹא יָכַל מֹשֶׁה לְבֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד כִּי שָׁכַן עָלָיו הָעֵנָן וַיִּכְבְּדוּ יְקֹנֵק מְלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן : (לו) וּבַהֲעֵלוֹת הָעֵנָן מֵעַל הַמִּשְׁכָּן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָל מִסְעֵיהֶם : (לז) וְאִם לֹא יַעֲלֶה הָעֵנָן וְלֹא יִסְעוּ עַד יוֹם הָעֵלְתוֹ : (לח) כִּי עֲנֵן יְקֹנֵק עַל הַמִּשְׁכָּן יוֹמָם וְאִשׁ תִּהְיֶה לַלַּיְלָה בּוֹ לְעֵינֵי כָל בְּיַת יִשְׂרָאֵל בְּכָל מִסְעֵיהֶם :

רש"י

(לה) **ולא יכול משה לבוא אל אהל מועד** - וכתוב אחד אומר (במדבר ז פט) ובבא משה אל אהל מועד, בא הכתוב השלישי והכריע ביניהם, כי שכן עליו הענן, אמור מעתה כל זמן שהיה עליו הענן לא היה יכול לבוא, נסתלק הענן נכנס ומדבר עמו: (לח) **לעני כל בית ישראל בכל מסעיהם** - בכל מסע שהיו נוסעים היה הענן שוכן במקום אשר יחנו שם. מקום חנייתן אף הוא קרוי מסע, וכן (בראשית יג ג) וילך למסעיו, וכן (במדבר לג א) אלה מסעי לפי שממקום החנייה חזרו ונסעו, לכך נקראו כולן מסעות:

רשב"ם

(לה) **ולא יכול משה לבוא אל אהל מועד** - בשעת הקמתו כי שכן עליו הענן מיד, להראות חיבתו של הקי' על ישראל. אחרי כן היה מסתלק הענן מתוך האהל ושכן על הארון כדכתי' ונועדתי לך שם ודברתי אתך [וגו'] מבין שני הכרובים, ואז בא משה אל אהל מועד כדכתי' ובבא משה אל אהל מועד לדבר אתו וישמע את הקול וגו' מבין שני הכרובים וידבר אליו. וכן את מוצא בבית עולמים ולא יכלו הכהנים לעמוד לשרת מפני הבית היה הקי' מקדשו בענן ואחר כך היה מצמצם השלמת הבית היה הקי' מקדשו בענן כדכתי' ויצרינו אל יזוז מנימוקי זקני רבנו שלמה ואל ימוש מהם, כי רוב הלכות ודרשות שבהם קרובים לפשוטי המקראות, [ומיתורם או משינוי] הלשון יש ללמוד כולם, וטוב אשר תאחזו בזה אשר פירשתי וגם מזה אל תנח ידך:

אבן עזרא

(לה) **ולא יכול משה** אז קראו השם שיכנס אל אהל, והיה מדבר עם השם פנים אל פנים במקום, שהיה נכנס כהן גדול פעם אחת בשנה עם ענן הקטרת, כי משה בן בית הוא. והוצרכתי לומר ככה, כי משה שם הלוחות בארון, ושם הכפורת ששם הכרובים על הארון ועליהם תמיד הכבוד. והנה מה נעשה כאשר יורידו אהרן ובניו פרכת המסך מחוץ מקום הארון, איך יגשו אליו. על כן אמרתי, כי משה לבדו היה נכנס לפנים מהפרכת, ואהרן ובניו יורידו המסך הנקרא פרכת, ומשה היה לוקח המסך ומכסה בו מיד את ארון העדות, שלא יראוהו אהרן ובניו. ואמר הכתוב וכסו בו, כי היו עוזרים אותו. ויש אומרים, כי הכהנים מכסים הארון ואין פניהם לנכח הארון. ובעבור שמצא בו כתוב ואש תהיה לילה בו (שמות מ לח), ואמר לכל מסעיהם (שמות מ לח), גם זה יורה, כי יש פעמים שישע הענן בלילה. והנה לא מצאנו כתוב שנסעו בלילה. והאומר זה יפרש או יומם ולילה יום אחד. והנה מה יעשו במלת מסעיהם? ולא אמר מחניהם. רק פירושו, או יומם ולילה, או יומם או לילה, כמו ומקלל אביו ואמו מות יומת (שמות כא, יז). והוצרכתי לי כל זה, בעבור שראיתי כתוב בתפלת משה על דבר המרגלים, ובעמוד ענן אתה הולך לפניהם יומם, ובעמוד אש לילה (במד' יד, יד):

שפת אמת פרשת ויקרא - שנת תרס"א

ויקרא אי זעירא. דהנה משה רבינו ע"ה קיבל כל התורה בארבעים יום וארבעים לילה בשמים. אי"כ למה נאמר לו פרשיות אלו באהל מועד למטה. רק שבני ישראל לא היו מוכנים לקבל התורה שנאמרה לו בשמים. שהיא בחי' אלף רבתא. וזה הלימוד הי' בקטנות מול מדרגת משה רבינו ע"ה דלגבי מילתא זוטרתא הוא. וז"ש וידבר כו' לאמר. שהי' זה לימוד לאמר לבניי. וז"ש בשבילכם הוא נדבר עמי. באותו שביל והדרך שיוכלו בניי לקבל. והנה זה בעצמו ענין הקרבנות. כמ"ש במדרש אשרי תבחר ותקרב. בחירה בחי' משה בחירו. וכן היו מוכנים בניי במתן תורה שנבחרו להיות חלק הי' עמו. והם עצמם התורה ממש. כדאיתא אורייתא וקוב"ה וישראל כולהו חד. אבל כאשר נפלנו ממדרגה זו צריכין להתקרבות ע"י הקרבנות. וזה מלה דקיימא בעובדא: במד' ברכו הי' מלאכיו ולא כל מלאכיו תחתונים שאינם יכולים לעמוד בתפקידיו של הקב"ה כו'. דהנה כתיב ולא יכול משה לבוא כו' כי שכן עליו הענן כו'. והלא הי' מי' יום ומי' לילה תוך הענן. אבל כתיב משה משה. ומשה שלמעלה היה תוך הענן. ולמטה הוא חלק ממה שלמעלה. ולכן הי' צריך קריאה מקודם משה משה לחבר משה שלמטה למשה שלמעלה. ובי' אלו הבחי' עליונים ותחתונים האדם כלול משניהם. נשמתו שלמעלה יכולה לעמוד. אבל כשנשתלחה למטה היא רק חלק מן הנשמה והשורש נשאר למעלה. ובאמת זה עצמו ענין הקרבנות לקרב החלק שלמטה אל השורש. ולכן בשבת שיש הארת נשמה יתירה. הוא הזמן להעיד על הבורא. שבת סהדוּתא איקרי. לפי שהוא יומא דנשמתין. ונקרא שלום שנדבק החלק בהשורש. ואז ברכו הי' מלאכיו:

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by Dr. Bernard & Robin Cohen

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.

Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.